

סוג הבדיקה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרנניים
מועד הבדיקה: קיץ תשס"ו, 2006
מספר השאלה: 211, 011108

מדינת ישראל
משרד החינוך התרבות והספורט

עברית: הבנה, הבעה ולשון

שאלון ב'

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבדיקה: שלוש שעות וחצי.

ב. מבנה השאלון ופתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

— 50 נקודות	{	פרק ראשון — הבנה והבעה חלק א: הבנה והבעה (40 נקודות) חלק ב: טקסטים מן המקורות (10 נקודות)
— 25 נקודות		פרק שני — תחביר
— 25 נקודות		פרק שלישי — מערכת הצורות
סה"כ — 100 נקודות		

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראה מיוחדת: הקפד על כתוב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

כתב במחברת הבדיקה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטויטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טויטה" בראש כל עמוד טויטה. רישום טויטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבדיקה עלול לגרום לפסילת הבדיקה!

הנחהיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות לנבחנים אחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

קרא את המאמר שלפניך, וענה על השאלות, לפי ההוראות בפרקים אחרים.

על צריכה, צרכנות וצורך

(מעובד על פי מאמר מאות א' אגס-דאל^{*},

מפנה – במה לענייני חברה, גיליון מס' 48, תשרי תשס"ו, אוקטובר 2005)

לכארה אנו צורכים כי אנו צרייכים, אבל אם נקדים קצת מחשבה לעניין, נגיע למסקנה כי מה שmobiel אותנו אל הקניון או אל החנות הבאה הוא הפרסומות המופיעות כמעט בכל מקום, ולאו דווקא צורך ממשי כמו נעליים ליד א' מזון.

הפרסומות מצלילה לנכס כל רעיון או כורה וلتעל אותם לצריכה. הפרסומאים פונים לצרכנים באמצעות פיתוי, שהוא הטקтика המועדף עליהם. לעומת זאת פיתוי

לא תגבר הצריכה, שהיא המנווע המפעיל את גלגלי הכלכלת הקפיטליסטית.

tekтика אחרת המקובלת על פרסומאים היא הבטחות שווה. למשל, פרסום לモצרים קוסמטיקה: זול יותר廉 than קרם לחות נטול תדמית זהירות, אבל נשים ובוט מפתחות וקונוט מוצרי קוסמטיקה באלי שקלים, כי הפרסומות מבטיחות להן שהקרם יפחית את קמטיהם, וכך הן ייראו "צעירות יותר".

הפרסומות מתימרות ברמז, לא במפורש, לענות על צרכים מופשטים, כמו הצורך באושר, באהבה, בהערכת עצמיה, במעמד גבוה ומה לא. בעצם, הפרסומאים מצלחים לשכנע את הצרכנים לצורך כדי להגשים שאיפות מוצרים (או שירותים) אינם יכולים לספק:

ברור מאליו כי אף בגדי איננו יכול להפוך אדם למאושר, אך אפשר בהחלט לנטווע באדם את האמונה כי הוא יפה יותר אם ירכוש חולצה זו או אחרת. הפרסומות מזכירות לנו השם והערב ש"אנחנו לא מספיק יפים/צעירים/יקוליים", ושהמוצרים שהן מקומות יכולים לפטור בעיות אלו. לעומת זאת, המפרסמים מוכרים אשליאות באמצעות המוצרים שהם מציעים. קנית המוצרים אמורה, כמובן, להגשים את ההבטחה הגלומה בפרסומת.

הפרסומות עובדות גם במישור של התת-מודע. למשל, יש שימוש רב בצילומים היוצרים תחושה ואינם מתמקדים דווקא בעובדות. לדוגמה, פרסום למותג מסויים של סיגריות העדיף המפרסם להציג תצלום של נופים פתוחים, כי כל אמירה מילולית הייתה מחייבת אותו להתעמת עם הסכנות הטموנות בעישון. שfat הצלום היא שפה של רשמיים וassociazioni. היא רק רומזת, אך אינה מציגת טענה מפורשת, ולכן אינה מחייבת את המפרסם.

היצנים והפרסמים רותמים לשירותם גם את העיצוב. הצעד הראשון להפיכת הפרסום לאטרקטיבי היה הפיכת הסחרות למושכות, כי קודם לכן רובן לא משכו את העין מבחינה חיצונית. קופסאות, חייות, בקבוקים ותוויות – הכול עוצב מחדש. ענפי המסחר הראשונים שהושפעו ממגמה זו היו ענף האופנה וענף הקוסמטיקה. המוצרים היפים נזקקו גם לסבירה יפה ומטופחת, והתרחשה מהפכה בעיצוב החניות שפעם נראו מוזנחות ולא מושכות. החלו לשימוש גם על עיצוב חלון הרואה, המהווה מעין "כרטיס ביקור" של החנות והסחרה שבה. כל זה נעשה למטרה אחת: הגברת המכירות. יופיים

פסקה א

פסקה ב

5

פסקה ג

פסקה ד

10

15

פסקה ה

25

פסקה ו

30

* אביבית אגס-דאל – דוקטורנטית בחוג לתקשורת ועיתונאות באוניברסיטה העברית.

של המוצרים בעיצוב החדש היה אמור לגרום לכך שהרכנים לא יהיו מושרים*35*
הישנים שברשותם וירצו להחליפים בחדים. כך הפכה הצרכנות, שבשפה העברית מקורה
בשורש צ-ר-כ מלשון "צרייך", למשהו אחר, שאינו נובע רק מצורך ממשי, חיוני.

פסקה ז
לאחר מהפכה התעשייתית והקמת בתיה הח:right;ושת מצאו את עצם היכרנים עם שפע
סחורות שמהן ביקשו להיפטר ובמהירות. לשם כך הומצאה הפרסומת המודרנית,
שעודדה צרכנים לצאת ולקנות. מאוחר יותר, כשיוטר ויוטר יוצרים ייצרו אותן סחורות,
התעורר הצורך ליצור בידול בין הסחורות הזוחות. בידול זה הושג באמצעות דימויים
40 שונים שהוצמדו לסחורות, וכך נוצר הקשר בין סחורות לדימויים. כשהאנשים התחלו
לצרוך סחורות כדי שאלה ייעדו עליהם, נולד המותג.

פסקה ח
יותר ויוטר בני אדם קנו וקוניהם סחורות שאמורות ליצור את "הרושם הנכון", ולהפgin
שיש בידם אפשרויות כלכליות, הנטפסות כמדד להצלחה. במצבים מסוימים, אם אדם
45 אינו נהג בהתאם לתכתיibus שהציבו המפרטים, הוא עלול למצוא את עצמו כמעט כמעט
מנודה. זה מצב למשל אצל בני נוער: אם אתה לא קונה את המותגים האופנתיים ביותר,
לא תהיה מקובל בחברה, אתה לא "kowski". לעומת זאת, לטוטוס החברתי יש ביטוי חזותי:
שימוש במותגים. לשורה יש שימוש מעבר לפונקציונליות שלה. המשמעות נקבעת על
פי מחיר המותג, אופן עיצובו, אריזתו, מיקומו בוחנות, וכן באמצעות פרסום.

פסקה ט
במראך הקניות הזה הרכנן מפסיד רוב הזמן. הרכנים הופכים לחמדניים: ככל שהם
רוכשים יותר, הם רוצים יותר – כי תמיד יש משהו אחר, חדש יותר, שאינו ברשותם או
50 שטרם התנסו בו. מצב זה גורם לתהcosaה מתמדת של חוסר סיוף, ולעתים תכופות גם
לగירעון כספי ("אוברדרפט") בownik.

פסקה י
הפרסומת יוצרת צרכנים מדומים ומגבירה את הצורך והcrcנות לשלמו. היא אינה
מסתפקת בהציגו של מה שנחוץ ומקובל, אלא גם מהויה מכשיר לעיצוב התודעה.
55 הפרסומת מסבירה לנו מה חשוב, ומה יש להתבונן, מה בעל ערך, ומכוונת אותנו
להתבוננות מזוית הראייה הרצויה למפרטים.

פרק ראשון – הבנה והבעה (50 נקודות)

בפרק זה שני חלקים: הבנה והבעה וטקסטים מן המקורות. ענה על השאלות לפי ההוראות בכל חלק.

חלק א: הבנה והבעה (40 נקודות)

ענה על כל השאלות 1-5, על פי המאמר, וכן על אחת מהשאלות 6 או 7.

1. מה הן שתי הדרכים שבאמצעותן פועלת הפרסומת, לפי פסקות ב-ג? (3 נקודות)
2. כיצד משרותים הצלומים את היוצרים והפרסמים, לפי פסקה ה? (3 נקודות)
3. מהי דמות הזכרן העולה מן המאמר? בסס את תשובהך על שלושה מאפיינים לדמותו על פי המאמר. (6 נקודות)
4. הטענה המרכזית של הכותבת היא –
העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (4 נקודות)
 - א. הפרסומת צריכה לקבוע במה להתבונן ומה בעל ערך.
 - ב. הפרסומת יוצרת צרכים מדומים ומגבירה את הצורך לשמה.
 - ג. הפרסומת היא המדד להצלחה כלכלית בחברה המודרנית.
 - ד. הפרסומת המודרנית תרמה להפיכת המוצר למוגן.
5. א. הבא מן המאמר שלוש מילים (או ביטויים) מן השדה הסמנטי "תחושים חיוביות". (3 נקודות)
ב. הבא מן המאמר שלוש מילים (או ביטויים) מן השדה הסמנטי "תחבולות ותכיסי הטעה". (3 נקודות)
ג. למי מיוחסות המילים מן השדה הסמנטי "תחושים חיוביות", ולמי מיוחסות המילים מן השדה הסמנטי "תחבולות ותכיסי הטעה"? (2 נקודות)
ד. כיצד השימוש בשני השדות הסמנטיים שלעיל משרת את טענת הכותבת? (2 נקודות)

בחר בשאלת **א. 6.** (14 נקודות)

- .6. "אם אתה לא קונה את המותגים האופנתיים ביותר, לא תהיה מקובל בחברה, אתה לא 'קול'.
כלומר, לסטטוס החברתי יש ביטוי חזותי. (שורות 45-46)
כתב ביקורת על התופעה המתוארת במילים אלה, וنمך את דבריך (בاهיקף של כ-15 שורות).
- .7. יש הטוענים כי הפרסומת מסייעת לצריכה נבונה.
הבע את דעתך על קביעה זו, ובבסיס אותה בעזרת דוגמאות (בاهיקף של כ-15 שורות).

חלק ב: טקסטים מן המקורות (10 נקודות)

ענה על שאלה 8.

- .8. קרא את הפסוק שלפניך, וענה על כל הסעיפים א-ה שאחוריו (מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).
"כִּי תִפְגַּע שׂוֹר אֵיבָךְ אוֹ חֲמֹרוֹ תִּעְצֶה הַשְׁבָּתְשִׁיבָּנוּ לוּ" (שמות, כג, ד).
- .א. המר לעברית בת-ימינו את שתי המיללים: "כִּי תִפְגַּע". (2 נקודות)
- .ב. בכתבין של אמות הקריאה במרקא אין אחידות, ולעתים מילים כתובות בלי אמות קריאה.
הבא מן הפסוק שלעיל שתי מילים הכתובות בלי אמות קריאה. (2 נקודות)
- .ג. הבא מן הפסוק דוגמה לשימוש בבינוי קניין חברו ודוגמה לשימוש בבינוי מושא חברו.
(2 נקודות)
- .ד. מדוע הפסוק מצין את השור והחמור של האויב דווקא? (2 נקודות)
- .ה. חילק את הפסוק לשני חלקים, וنمך את החלוקה. (2 נקודות)

פרק שני – תחביר (25 נקודות)

בפרק זה ענה על ארבע שאלות: על שאלה 9 (חויה), ועל שלוש מהשאלות 10-13.

שאלת חוותה (7 נקודות)

9. קרא את המשפט שלפניך, ונתח אותו לפי הנחיות שאחריו.
יוטר ויותר בני אדם קונים סהורות יקרות, וכך הם מפיגנים שיש בידם אפשרויות כלכליות,
הנתפסות כמדד להצלחה. (על פי שורות 42-43)

הנחיות לניתוח המשפט:

- העתק למחברתך את המשפט.
- קבע את הסוג התחבירי של המשפט : פשוט, איחוי (מחובר), מורכב.
- במשפט איחוי תחמס את האיברים, וציין את הסוג התחבירי של כל איבר.
- במשפט מורכב (או בפסקוקית מורכבת) תחמס את הפסוקיות או את הפסוקיות, וציין את התפקיד ואת הסוג התחבירי שלהן.
- ציין את תפקיד התחבירי של המילים / הצירופים המודגשים בקו במשפט זה.

שאלות בחירה (18 נקודות)

ענה על שלוש מהשאלות 10-13. (לכל שאלה – 6 נקודות)

10. א. לפניך משפט מורכב :

| אם אדם אינו נהג בהתאם لتכתיבים של המפרסמים, הוא עלול למצואו את עצמו

כמעט מנודה. (על פי שורות 43-45)

ציין את תפקיד הפסוקית המסומנת, וכן את תפקיד התחבירי של המילים / הצירופים המודגשים בקו במשפט זה.

ב. לפניך אפשרות נוספת לניסוח המשפט. ציין את תפקיד הפסוקית המסומנת בו.

| מי שאינו נהג בהתאם لتכתיבים של המפרסמים, עלול למצואו את עצמו כמעט מנודה.

ג. הצע אפשרות נוספת לניסוח המשפט, כך שהוא יכלול פסוקיות בעלת תפקיד שונה משתי הפסוקיות שבסעיפים א-ב. ציין את תפקיד הפסוקית במשפט שחיבורת.

- .11. לפניך שלושה משפטים מורכבים (מפסקות ד-ה).
- I. **בלומר, המפרטים מוכרים אשליות באמצעות המוצרים שהם מציעים.**
 - II. **קניית המוצרים מגשימה, ביבול, את ההבטחה שהייתה גלויה בפרסומה.**
 - III. **לדוגמה, בפרסומות למותג מסויים של SIGRIOT הציג המפרסם צלום של נופים פתוחים, כי כל אמירה מילולית הייתה מחייבת אותו להתעמת עם הסכנות שבעישון.**
- A. ציין את התפקיד התחבירי המושפע לכל המילים המודגשתות בקוו, והסביר את תפקידן הרטורי.
- B. העתק למחברתך את שלושת המשפטים, וענה על השעיפים (1)-(3):
- (1) **תחם את הפסוקית בכל משפט.**
 - (2) **לשטיים מהפסוקיות יש תפקיד תחבירי זהה. מהן הפסוקיות, ומהו תפקידן שלתן? באיזה מבין שלושת המשפטים יש לפסוקית תפקיד אחר, ומהו תפקיד זה?**
 - (3) **נסח את משפט III כמשפט מאוחה. פסק בהתאם.**
- .12. A. לפניך שלושה משפטיים בעלי חלקים כוללים (משפטים כוללים).
- I. **הפרסומות מתימרות לענות על צרכים מופשטים, כמו הצורך באושר, באהבה, בהערכת עצמית, במעמד גבוה.**
- II. **המשמעות נקבעת על פי מחיר המותג, אופן עיצובו, אריזתו, מיקומו בחנות והפרסומת שלו.**
- III. **קופסאות, פחיות, בקבוקים ותוויות – הכל עוצב מחדש.**
- (1) מכל משפט העתק בק את החלק הכלול.
- (2) **בשניים מהמשפטים שלעיל יש ביתיים בלבד.**
- העתק את הביתיים המכילים מכל משפט, וציין את תפקידו התחבירי של כל אחד מן הביתיים.
- B. לפניך משפט דו-משמעות.
- בחירה משרד הפרסום הייתה מוצלחת.**
- (1) העתק למחברתך את הzierof שיצר את הדו-משמעות.
 - (2) כתוב את הzierof הדו-משמעותי בשני אופנים, כך שכל אחד מהם יביע משמעות אחת.

- לפניך שלושה משפטים, וביהם מילים מודגשות בקוו.
- I. אפשר בהחלט לנטו **באדם את האמונה כי הוא יפהן** למאושר יותר אם ירכוש חולצה זו או אחרת.
- II. כך **הפכה** הצרכנות, שבשפה העברית מקורה בשורש צ-ר-כ מלשון "צרייך", למשהו אחר.
- III. **הצרכנים הופכים לחמדנים.**
- (1) מהו התפקיד התחבירי **המושותף** של המילים המסומנות בקוו במשפטים אלה?
- (2) המר את המילה "הפכה" במשפט II במילה שונה, המתאימה להקשר.
- ב. לפניך שלושה משפטיים וביהם מילים או צירופים מודגשים בקוו.
- I. **הצעד הראשון להפיכת** הפרטום לאטרקטיבי יהיה **הפיתח** הסחרות למוסכות.
- II. **התראשה מהפכה בעיצוב החניות.**
- III. **לאחר מהפכה התעשייתית והקמת בתיה החרושת מצאו את עצם הייצרנים עם שפע סחרות.**

העתק את המילים והצירופים המודגשים בקוו, וציין את תפקידו התחבירי של כל אחד מהם (סה"כ – ארבעה תפקידים).

פרק שלישי – מערכת הצורות (25 נקודות)

בפרק זה ענה על ארבע שאלות: על שאלה 14 (חובה) ועל שלוש מהשאלות 15-20 (שאלות בחירה).

שאלת חובה (7 נקודות)

14. לפני שבע קבוצות מילים א-ז. מכל קבוצה העתק את המילה היווצאת דופן מבחינת השורש, וכתוב לצדיה את השורש שלה.
- מנוע, מטען, מטען, מנוע
 - מופיעות, פועם, פופעה
 - מיישור, השרקה, היישירה (מבט)
 - מטרה, מטר, ממטרה
 - מרוץ, להמרץ, מרץ
 - התנסוי, מנסה, מנוסה
 - מתנפמות, ימלה, להמרות

שאלות בחירה (18 נקודות)

לפני שש שאלות: שלוש מתחום הפועל (שאלות 15-17), ושלוש מתחום השם (שאלות 18-20). عليك לענות על שלוש שאלות בלבד. תוכל לבחור אותן מתחום הפועל, מתחום השם או משני התחומים, כרצונך (לכל שאלה – 6 נקודות).

הפועל

15. א. לפני ארבעה משפטים, ובכל אחד מהם יש פועל מודגש.
- אם אדם אינו נהוג לפי התכתיבים, הוא כמעט מנקה. (על פי שורות 43-45)
 - בפגישה הבאה ביןינו ידון הנושא מחדש.
 - חברי הזדה לי על עזרתי.
 - הרועה זקה ابن בזאב.
- (1) מהו השורש של צורת הפועל מנקה?
 - (2) מהו הבניין של צורת הפועל מנקה?
 - (3) מהו הבניין של הפועל ידון?
 - (4) מהו השורש של הפועל הזדה?
 - (5) מהו הבניין של הפועל זקה?

ב. וכך הוא יראו צעירות יותר. (שרה 10)
בזמן הוא יש לומר: הוא גראה / גראה צעיר יותר.

העתק את התשובה הנכונה מבין שתי האפשרויות הנתונות, בולם הnikud.

16. לפני שישה משפטים, ובכל אחד מהם פועל מודגש.

- (1) הפרסומת **מִכְונֶת** אותנו להتبוננות מזוינת הראייה הרצiosa למפרסמים.
(על פי שורות 55-56)
- (2) האם הגיע הזמן **לְכֹנֵן** חוקה בישראל?
- (3) לא **הַתְּפִנֵּנוּ** לאחר לפגשה.
- (4) תלמידה זו **מִכְינָה** את השיעורים בקדנות.
- (5) אתם מוזמנים לשולחן. הארוחה **מוֹכָנָה**.
- (6) לkinוח **נְכֹנָה** לכם הפתעה.

לכל הפעלים המודגשים במשפטים אלה יש שורש משותף: כ-ו-ג.
כתבו את **הבנייה** של כל פועל מודגש במשפטים (1)-(6).

17. א. הפרסומות מתיימרות **לענונות** על צרכים מופשטים. (על פי שורה 11)

- (1) מהו שם העצם הנגזר מהפועל **לענונות** והמתאים לו במשמעותו?
העתק את התשובה הנכונה מבין שלוש האפשרויות שלפני:

מענה , ענווי , תענית

- (2) מהי צורת שם הפועל של השורש ע-נ-/ה **בבנייה נפועל**?

העתק את התשובה הנכונה מבין שלוש האפשרויות שלפני:

לענונות , להענונות , להתעננות

ב. בכל אחד מן המשפטים שלפני בחר בצורת ההגייה הנכונה של הפועל המודגש,
והעתק אותה, **בולל הnickud**.

- (1) לדעת הכותבת הפרסומת **הצליחה / הצליקה** לנכס כל רעיון ולתעל אותו
לצריכה.

- (2) אפשר לנטווע באדם את האמונה כי הפויך למאושר אם **ירכש / ירכש** חולצה
זו או אחרת. (על פי שורות 14-15)

השם

לפניך חמיש מילים: 18. א.

פרסומאי , מפרסם , יצrown , מנעהן , בגין

(1) מיין את המילים לשטי קבוצות על פי דרך התצורה, ותנו כוורת לכל קבוצה.

(2) מה משותף לכל המילים מבחינת המשמעות?

(3) במה שונה המילה **חמלן** (שורה 49) מבחינת המשמעות מן המילים בראשימה שלעיל?

ב. הסבר את דרך התצורה של כל אחת מן המילים המודגשות:

"בלי פיתוי לא תגבר הצרכיה" (שורות 5-6)

"כך הפכה הצרכנות...למשהו אחר" (שורות 35-34).

במשפט שלפניך בחר בצורת ההגייה הנכונה של המילה המודגשת, העתק אותה

בכל הניקוד, ונמק את בחירתך.

החברה החליטה ליבא מוצר **מקלאי** / **מקלאי** חדש.

19. לפניך שמונה מילים:

משמעות , וסota , מגביה , דבורה , שירות , אפשרות , תדמית , עינית

א. העתק למחברתך רק את המילים הבנויות מבסיס + צורן סופי.

ב. מיין את המילים שכתבת בסעיף א' לקבוצות על פי משמעות הצורן הסופי, וציין מהי

משמעות הצורן הסופי של כל קבוצה.

כל המילים שלפניך נוצרו באותה דרך תצורה:

חזות , מראה , נקודת ראות , מפה , זווית ראה ,

תחזית , חלו ראה , מראית עין , חזון

(1) מהי הגזרה המשותפת לכל המילים המודגשות?

(2) מצא בראשימה שלעליל זוג אחד של מילים שותת-משקל, והעתק אותו למחברתך.

(3) במה שונה דרך התצורה של המילה **ראותן** מדרך התצורה של המילים שלעליל?

ב. העתק מן הרשימה שלפניך את שמות הפעולה:

מצאי , חזי , התמאות , חזון , חזזה .

ב הצלחה !